

JAK PORADNIA W WEJHEROWIE PRZYGOTOWUJE SIĘ DO WSPOMAGANIA SZKÓŁ?

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne od stycznia 2016 roku otrzymały nowe zadanie — mają wspomagać szkoły w rozwoju. Już dziś widać, że dla znacznej części pracowników tych instytucji jest to poważne zobowiązanie. Na czym polega zmiana? Co trzeba będzie zrobić? Jak się przygotować do tej nowej formy pracy? Te pytania nurtują wielu pracowników tych placówek, zaś dla poradni, które do tej pory zajmowały się przede wszystkim pracą z dziećmi i młodzieżą, mają one szczególnie znaczenie.

Powiatowy Zespół Poradni w Wejherowie składa się z dwóch jednostek działających w tym samym powiecie. Działają w trzech dużych miastach oraz na terenie siedmiu gmin. W powiecie wejherowskim — w przeciwieństwie do tendencji krajowych — od lat wzrasta liczba mieszkańców. Tym samym zwiększa się liczba dzieci i młodzieży, objętych pomocą poradni. To, zdaniem dyrektorki Powiatowego Zespołu Poradni, stanowi poważne wyzwanie, zwłaszcza wobec obowiązku wspomaganie szkoły, rozumianego jako stała i długofalowa współpraca z dyrektorem i nauczycielami, a nie tylko udzielanie pomocy indywidualnej dzieciom¹. Mimo swej specyfiki organizacyjnej, a także wielu obaw, jakie towarzyszą pracownikom wobec wprowadzanych obecnie zmian, poradnia w Wejherowie może służyć innym placówkom w Polsce swym doświadczeniem w zakresie kompleksowego wspomaganie szkół i być dla nich dobrym przykładem.

Coraz więcej uczniów w powiecie wejherowskim wymaga pomocy psychologicznej. Pracownikom poradni trudno nadążyć z diagnozowaniem i wydawaniem orzeczeń. Nie jest łatwo wywiązywać się ze wszystkich nałożonych zobowiązań i jednocześnie reagować na inne oczekiwania dzieci, ich rodziców i nauczycieli. Dlatego też z dużym niepokojem patrzą na kolejne zalecenia władz oświatowych, w tym także na wspomaganie szkoły. Zastanawiają się, czy posiadają właściwe kompetencje, aby je dobrze wypełnić. Obawiają się, że będą musieli robić to, na czym się nie znają.

Od czego zaczęły się zmiany?

Wejherowska poradnia od kilku lat przygotowywała się do nowych zadań. Część pracowników wzięła udział w szkoleniu, w trakcie którego poznali swoją nową rolę. „Udział w zajęciach pozwolił mi spojrzeć z innej niż dotychczas perspektywy. Okazało się, że w naszym zespole znalazły się osoby ciekawe nowych zadań i chętne, aby się z nimi mierzyć” — mówi dyrektorka poradni. W czasie zajęć pracownicy poradni uczyli się, jak przeprowadzać diagnozę potrzeb szkoły, jak rozmawiać z dyrekcją i nauczycielami szkół, wypracowywać z nimi propozycje zmian w pracy szkoły, a także jak prowadzić międzyszkolne sieci współpracy i samokształcenia. Nawiązali również współpracę z instytucjami, które tak samo jak one, od nowego roku są zobowiązane do wspomaganie szkół na innych niż do tej pory zasadach. Współpraca z filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku stała się ważnym elementem w planowaniu nowych zadań. Pracownicy poradni byli zaskoczeni, jak szeroką ofertę dla szkół i nauczycieli ma biblioteka. Okazało się, że jest wiele wspólnych obszarów i okazji do działania razem. Zaczęło się od tego, że jedna z psychologów prowadziła zajęcia dla nauczycielek z edukacji wczesnoszkolnej w ramach sieci prowadzonej przez bibliotekę.

Sieci współpracy i samokształcenia — nowa forma doskonalenia nauczycieli

Sieci współpracy i samokształcenia nie są nowością dla pracowników poradni, którzy posiadają wieloletnie doświadczenia w prowadzeniu grup wsparcia. Postanowiono więc, że w Wejherowie i Rumii uruchomione zostaną sieci dla specjalistów: psychologów, pedagogów, logopedów oraz doradców zawodowych, a tematami ich pracy będą zagadnienia szczególnie ważne dla nauczycieli z terenu powiatu. Logopedzi zajęli się pracą z dziećmi z niepełnością mowy, rozważając możliwość diagnozy i terapii. Psycholodzy, związani z gimnazjami, podjęli wyzwanie i postanowili przywrócić się młodzieży w okresie adolescencji i rozpoczęli pracę metodą studium przypadków. Druga grupa, związana ze szkołami podstawowymi, zajęła się kompetencjami wychowawczymi niezbędnymi w szkole.

Sieci organizowane były zgodnie z następującymi krokami:

Pierwszy krok to **zainicjowanie pracy sieci**. Dobry wizerunek placówki i wcześniejsze doświadczenia sprawiły, że na za-

prośenie odpowiedziały przede wszystkim osoby naprawdę zainteresowane i chętne do wspólnego działania.

Kolejny krok to **rozpoznanie potrzeb**. Z reguły dokonywano go „w boju”. Uczestnikom sieci zależało przede wszystkim na poznaniu konkretnych rozwiązań sytuacji, z jakimi się spotykają w szkołach. Analizowano przypadki zachowań agresywnych uczniów oraz zachowań mających charakter prowokacji stosowanych wobec nauczycieli. Zastanawiano się, co może je powodować i w jaki sposób można sobie z nimi radzić.

Następny krok to **omawianie wybranych zagadnień**. Nauczyciele przygotowywali opisy przypadków, które zdarzają im się w pracy. Przedstawiali kontekst zachowań uczniów, ich przyczyny oraz podejmowane przez nich kroki. Grupa zastanawiała się nad pytaniami, jakie warto sobie postawić oraz nad rozwiązaniami, jakie należy zastosować.

Ostatnie spotkanie poświęcone było **podsumowaniu i ewaluacji** działań sieci, podejmowanych w czasie całego roku. Okazało się, że najbardziej inspirujące okazało się omawianie konkretnych przypadków i praca nad własnymi praktykami. Wartościowe były też zajęcia z udziałem specjalistów, czego przykładem może być zaproszenie na spotkanie lekarza psychiatry, który w profesjonalny sposób odniósł się do jednego z przypadków, nad którymi pracowali uczestnicy sieci.

Wspieranie szkół poprzez szkolenia i doradztwo

Zespół poradni w Wejherowie posiada bogate doświadczenia w zakresie działań szkoleniowych i doradczych. Organizowane od lat warsztaty dla nauczycieli są dla pracowników świetną okazją do dzielenia się swoją specjalistyczną wiedzą. Dotyczą one takich tematów: „Jak pracować z dzieckiem z różnymi niepełnosprawnościami w szkole ogólnodostępnej?”, „Uczeń trudny wyzwaniem dla nauczyciela”, „Metody aktywizujące”, „Kreatywne metody w nauczaniu”. Ich celem jest wspieranie nauczycieli i wychowawców w pracy z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych.

Przygotowując się do nowej roli, dyrekcja poradni postanowiła wykorzystać swoją wiedzę i doświadczenia w pracy z jedną z placówek z terenu powiatu. Wybrano szkołę, która potrzebowała pomocy w zakresie pracy wychowawczej. W trakcie przeprowadzonej diagnozy pracy tej szkoły poradnia odkryła „drugie dno”. Pierwotnie zakładano, że wystarczy zaproponować nauczycielom warsztaty ze skutecznych metod wychowawczych. Tymczasem problem tej szkoły był bardziej złożony. Okazało się, że nie wystarczy pokazać nauczycielom,

jak pracować z nowymi metodami i narzędziami. Należało natomiast wpłynąć na ich postawy, wzajemne relacje oraz sposoby komunikowania się. Dzięki temu poradnia mogła zaproponować zajęcia, które były pomocne dla nauczycieli i wpłynęły na zmianę sposobów ich współpracy, a co miało ogromny wpływ na pracę z uczniami.

Co dalej ze wspomaganiem w Wejherowie?

Obie dyrektorki Zespołu Poradni wychodząc z założenia, że nie można wspierać innych w rozwoju, jeśli samemu nie podda się temu procesowi, postanowiły takie działania przeprowadzić w swoich placówkach. Zaczną od diagnozy potrzeb, wybiorą priorytety, określą cele i zaplanują ścieżkę ich osiągnięcia, a następnie zorganizują szkolenia i konsultacje związane z wdrażaniem nowych rozwiązań. Planują też badanie efektywności podejmowanych działań.

W ten sposób chcą przywrócić się dotychczasowym zadaniom poradni, zastanowić się nad ich celowością, czasochłonnością oraz skutecznością. Zależy im, aby na tej podstawie podjąć decyzję, co należy kontynuować, co zmodyfikować, a z czego trzeba zrezygnować, aby prowadząc obowiązkowe zadania statutowe, móc wprowadzić potrzebną zmianę w sposobie pracy poradni i lepiej pomagać szkołom. Niezbędne jest również uzgodnienie zasad i zakresu nowych działań z organem prowadzącym, a także nawiązanie współpracy z wojewódzką placówką doskonalenia nauczycieli w Gdańsku.

Podsumowanie

Opisane działania są dobrym materiałem do refleksji na temat roli poradni psychologiczno-pedagogicznych we wspomaganie szkół. Mogą stanowić podpowiedź, w jaki sposób realizować nowe zadania. Warto zwrócić uwagę na następujące kwestie:

Aby móc wspierać innych w procesie rozwoju, poradnia sama musi stać się organizacją uczącą, to znaczy stworzyć swoim pracownikom warunki do skutecznego działania opartego na procesie wzajemnego uczenia się.

Konieczna jest współpraca poradni z innymi placówkami wspomaganie funkcjonującymi na terenie danego powiatu.

Należy przywrócić się kompetencjom pracowników pod kątem nowych zadań i dopiero na tej podstawie podjąć decyzję, kto i w jaki sposób może wypełnić nowe role.

Trzeba przeprowadzić analizę potrzeb szkół, które współpracują z poradnią. Dopiero znając szkoły, ich kontekst, zadania i specyfikę, poradnia może zaproponować długofalowe działania wspierające.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Działania współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

¹ Por. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych, paragraf 10 (Dz. U. poz. 199).